

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
Wydział Nauk o Polityce i Administracji

STRESZCZENIE ROZPRAWY

Polityka turystyczna w Polsce w latach 2004 – 2020

mgr Adrianna Bartnicka

Rozprawa napisana pod kierunkiem: Dr hab. Maria Ewa Szatlach, prof. uczelni

Przedmiotem prowadzonych badań są cele i zakres polityki turystycznej w Polsce, formy jej realizacji oraz stopień powiązania poszczególnych działań z innymi dziedzinami polityki. W opinii autorki, z punktu widzenia omawianego zagadnienia, skupienie obszaru badań w obrębie współczesnej polityki turystycznej Polski wypełnia niszę w dotychczas prowadzonych analizach. Celem badawczym pracy jest całościowa i wieloaspektowa charakterystyka polityki turystycznej Polski na przestrzeni lat 2004 – 2020, szczególnie w aspekcie bieżących planów i strategii. Charakter teoretyczno–porównawczy i diagnostyczny pracy przejawia się w omówieniu ogólnie przyjmowanych założeń polityki turystycznej oraz założeń szczegółowych w ramach Programu Rozwoju Turystyki do roku 2020. Część analityczno– opisowa poświęcona jest aktualnie obowiązującym Regionalnym Programom Operacyjnym, co wynika z pośredniego celu badawczego pracy, jakim jest określenie poziomu spójności założeń ogólnopolskich z polityką realizowaną w obrębie poszczególnych regionów. Głównym problemem badawczym pracy jest próba odpowiedzi na pytanie: jaki charakter nadrzędny – ekonomiczny czy pozaekonomiczny – przyjmuje realizowana obecnie w Polsce polityka turystyczna. Do rozstrzygnięcia problemu niezbędne jest wyjaśnienie zagadnień pomocniczych, takich jak: umiejscowienie polityki turystycznej w dziedzinie nauk o polityce, grupy narzędzi stosowane do realizacji założeń polityki turystycznej oraz ich spójność na poszczególnych szczeblach administracyjnych.

Specyfika podjętej tematyki wymaga odwołania się do szeregu podejść oraz metod badawczych stosowanych na gruncie nauk politologicznych oraz w badaniach nad turystyką. W dysertacji przyjęto podejście formalnoprawne i funkcjonalne do turystyki. Spośród podejść do badań prowadzonych w turystyce wybrano podejście systemowe, które w efekcie połączenia kilku stanowisk pozwala w sposób całościowy dokonać oceny systemu turystycznego i wyjaśnić, jak działa on w odniesieniu do innych systemów, w tym m.in. prawnych, politycznych, gospodarczych lub socjalnych. Wyróżnia się także orientację organizacyjną,

które skupia się na systemie zarządzania turystyką w kraju oraz socjologiczną, koncentrującą się wokół zależności, wpływów turystyki, zaangażowania instytucji społecznych oraz mechanizmów integracji społecznej. Ze względu na złożoność problematyki, jej wielowątkowość i wielowymiarowość zastosowano kilka metod, które dodatkowo podkreślają interdyscyplinarność poruszanych zagadnień. Wyjście od ogólnych teorii i podstawowych założeń obejmujących specyfikę działania wybranej dziedziny oraz odniesienie jej do rzeczywistości jest podstawą prowadzonych rozważań. W pracy dokonuje się analizy wyodrębnionego pola badawczego, jakim jest sektor turystyczny w Polsce, na przestrzeni lat 2004 - 2020. Zakres terytorialny prowadzonych rozważań na potrzeby kolejnych części pracy poszerzony zostaje do granic Unii Europejskiej lub też zawężony do poszczególnych (16) regionów administracyjnych (województw) kraju. Zastosowanie miała w pracy, w tym przypadku metoda badań źródeł zastanych z wykorzystaniem technik analizy treści. Autorka dokonała pogłębionej kwerendy dotychczasowej literatury przedmiotu, stosownych aktów prawnych oraz dokumentów strategicznych. Wnioskowanie ma charakter dedukcyjny. W badaniu niezbędna okazała się analiza porównawcza, której celem było uchwycenie podobieństw i różnic w zakresie planowanej polityki rozwoju poszczególnych regionów turystycznych, a także ocena stopnia zbieżności strategii wojewódzkim z ogólnopolskim dokumentem. Ponadto zastosowano analizę prognostyczną do wskazania kierunków rozwoju polityki turystycznej oraz analizę czynnikową dla oceny roli turystyki w polskiej gospodarce.

Rozprawa ma charakter przekrojowy, bowiem obejmuje rozważania i analizy na poziomie europejskim, ogólnopolskim oraz regionalnym. Uzyskane wyniki pozwalają na bardziej szczegółową charakterystykę problemów i wyzwań dla współczesnej polityki turystycznej. Autorka szczególnie pragnie podkreślić kwestię oddziaływania polityki turystycznej na zagadnienia z dziedziny polityki społecznej, kulturalnej i zdrowotnej. Rezultaty przeprowadzonych badań podkreślają interdyscyplinarny charakter turystyki i rozwijające się możliwości prowadzenia badań w tym obszarze w ramach nauk o polityce. W efekcie przeprowadzonej kwerendy autorka zauważa trzy wyraźne tendencje różniące się między sobą na poszczególnych szczeblach. W skali Unii Europejskiej turystyka traktowana jest jako narzędzie służące aktywizacji społeczeństw, poprawie poziomu ich życia ze szczególnym respektowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Wobec tego prowadzona polityka turystyczna ma głównie charakter prospołeczny i proekologiczny, skupiający się na włączeniu społecznych i ochronie środowiska bardziej niż na ekonomii. Turystyka w Polsce w dalszym ciągu jest sektorem rozwijającym się. Dzięki podejmowanym działaniom marketingowym, ale także dzięki orientacji społeczno – ekologicznej świadomość mieszkańców kraju, jak

i potencjalnych turystów zagranicznych, na temat możliwości wypoczynkowych zdecydowanie wzrasta. Kolejne ośrodki zyskują rozpoznawalność na arenie międzynarodowej, a odpowiednio przygotowane obszary recepcyjne coraz liczniej skłaniają rodaków do poznawania kolejnych zakątków ojczyzny. W porównaniu z innymi państwami UE Polska nie jest rynkiem dojrzałym turystycznie. Oznacza to, że Polska gospodarka nie jest też silnie narażona na zmiany i trendy występujące na rynku podróży. Jednocześnie jest zdywersyfikowaną destynacją europejską jeśli chodzi o ofertę i możliwości podejmowania turystycznej aktywności. Polityka turystyczna Polski po kilkunastu latach od wstąpienia do UE charakteryzuje się w przeważającej mierze wymiarem pozaekonomicznym. Współcześnie władze centralne i samorządowe pracują nad dostosowaniem prowadzonej polityki i turystyki do idei Wspólnoty, a zatem nad włączeniem społecznym i rozwojem zrównoważonym turystyki. Z kolei w wymiarze regionalnym przewaga stosowanych narzędzi wyraźnie zależy od osiąganego poziomu dojrzałości przygotowania rynku do obsługi ruchu turystycznego. Regiony rozpoznawalne na skalę międzynarodową w dalszym ciągu pracują nad podnoszeniem poziomu konkurencyjności, zwiększaniem poziomu jakości usług i ich różnorodności. Na terytoriach o wysoko rozwiniętej funkcji turystycznej lokalna społeczność oraz ochrona środowiska przed skutkami antropogenicznymi turystyki należą do głównych obszarów interwencji. Tymczasem w regionach o znikomej rozpoznawalności podejmowane są działania nad zwiększeniem ich atrakcyjności, dostosowaniem lub nawet wytworzeniem odpowiedniej infrastruktury.

Polityka turystyczna oraz sama turystyka powinny stać się zagadnieniami w większym stopniu poddawany badaniom naukowym na gruncie nauk o polityce. Ich zainteresowanie naukowe zagadnieniami z obszaru turystyki jest znikome, a przecież w ramach nauk o polityce znajdują się pola badawcze, które można byłoby powiązać z polityką turystyczną: stosunki międzynarodowe, polityka zagraniczna, samorządy regionalne, władza lokalna, polityka społeczna lub też sama polityka turystyczna jako polityka szczegółowa. Nie ulega wątpliwości, że tego typu badania każdorazowo będą przybierały charakter interdyscyplinarne i mogą budzić kontrowersje pod względem przypisania ich do konkretnej dyscypliny naukowej. Turystyka, jako jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się sektorów gospodarki na świecie bezsprzecznie oddziałuje na liczne sfery życia społecznego, politycznego oraz naturalnego. Tym samym wymaga odpowiednich struktur i elastycznego zarządzania, mechanizmów polityki turystycznej dostosowanych do bieżącej sytuacji i potrzeb. Pojawiające się w toku rozważań zagadnienia stanowią przyczynek do dalszych badań nad szeroką problematyką turystyki i polityki turystycznej, tak w ujęciu ogólnym jak i na poszczególnych szczeblach administracyjnych i organizacyjnych.

Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz
Faculty of Political Sciences and Administration

ABSTRACT

Tourism policy in Poland over the years 2004 - 2020

Adrianna Bartnicka, MA

Supervisor: Prof. Dr habil. Maria Ewa Szatlach

The subject of research is the objectives and scope of tourism policy in Poland, forms of its implementation and the degree of linking individual activities with other policy areas. In the author's opinion the concentration of the research area within the contemporary tourism policy of Poland fills the niche in the analyzes conducted so far. The research objective of the work is the comprehensive and multi-faceted characterization of Poland's tourism policy over the years 2004 - 2020, especially in terms of current plans and strategies. Its theoretical character - comparative and diagnostic work is manifested in the discussion of generally accepted tourism policy assumptions and specific assumptions under the Tourism Development Program until 2020. The analytical and descriptive part is devoted to the currently applicable Regional Operational Programs, which results from the indirect research objective of determining the level coherence of national assumptions with the policy implemented within individual regions.

The main research problem of the thesis is an attempt to answer the question: what is the superior character - economic or non-economic - adopted by tourism policy currently implemented in Poland. To solve the problem, it is necessary to clarify auxiliary issues, such as: location of tourism policy in the field of political sciences, tool groups used to implement tourism policy assumptions and their coherence at individual administrative levels.

The specificity of the subject matter requires reference to numerous approaches and research methods used in political science and tourism. The dissertation adopts a formal and functional approach to tourism. Out of attempts at conducted in tourism a system approach which in the end lets in the comprehensive way make an appraisal of joining a few positions was chosen of tourist system and to explain, how it is acting with reference to other systems, including legal, political, economic or social. There is also an organizational orientation, which focuses on the tourism management system in the country and sociological, focusing on dependencies, tourism influences, involvement of social institutions and mechanisms of social

integration. Due to the complexity of the problem, its multithreading and multidimensionality, several methods have been used, which further emphasize the interdisciplinary nature of the issues raised. Starting from general theories and basic assumptions covering the specifics of the selected field of activity and relating it to reality is the basis of the conducted considerations. The study analyzes a separate research field, which is the tourism sector in Poland, in the years 2004 - 2020. The territorial scope of the conducted considerations for the needs of subsequent parts of the work is expanded to the borders of the European Union or limited to individual administrative regions (voivodships). In this case the method of researching existing sources using content analysis techniques. The author has made an in-depth query of the current literature on the subject, relevant legal acts and strategic documents. Inference is deductive. A comparative analysis was necessary in the study, the purpose of which was to capture the similarities and differences in the planned development policy of individual tourist regions, as well as to assess the degree of convergence of the voivodship strategy with the national document. In addition, prognostic analysis was used to indicate directions of tourism policy development and factor analysis to assess the role of tourism in the Polish economy.

The dissertation is cross-sectional in nature as it includes consideration and analysis at European, national and regional level. The results obtained allow for a more detailed description of the problems and challenges for modern tourism policy. The author particularly wants to emphasize the issue of the impact of tourism policy on issues in the field of social, cultural and health policy. The results of the research underline the interdisciplinary nature of tourism and the developing opportunities for research in this area as part of political science. As a result of the query, the author notes three clear tendencies that differ from each other at particular levels. In the European Union, tourism is treated as a tool for activating societies, improving their standard of living, with particular regard to the principles of sustainable development. Therefore, the tourism policy pursued is mainly pro-social and pro-ecological, focusing on social inclusion and environmental protection more than on economics. Tourism in Poland is still a developing sector. Due to the undertaken marketing activities, but also due to the socio-ecological orientation, the awareness of the inhabitants of the country, as well as potential foreign tourists, about leisure opportunities is increasing significantly. Further centers are becoming internationally recognized, and properly prepared reception areas are increasingly encouraging Polish citizens to explore their homeland. Compared to other EU countries, Poland is not a mature tourist market. This means that the Polish economy is also not strongly exposed to changes and trends in the travel

market. At the same time, it is a diversified European destination in terms of offer and possibilities of tourist activity. Several years after joining the EU, Poland's tourism policy has a non-economic dimension in the overwhelming measure. Nowadays, central and local government authorities are working on adapting their policies and tourism to the idea of EU, and thus on social inclusion and sustainable development of tourism. On the other hand, in the regional dimension, the advantage of the tools used is clearly dependent on the level of maturity achieved in market preparation for tourist traffic. Internationally recognized regions are still working on raising the level of competitiveness, increasing the quality of services and their diversity. In territories with a highly developed tourist function, the local community and environmental protection against tourism's anthropogenic effects are among the main areas of intervention. Meanwhile, in regions with little recognition, actions are taken to increase their attractiveness, adaptation or even creation of appropriate infrastructure.

Tourism policy and tourism itself issues should become more closely undergoing research within the science of politics. And the scientific interest in tourism issues is negligible, and yet within the political sciences there are research fields that could be associated with tourism policy: international relations, foreign policy, regional governments, local authorities, social policy or tourism policy itself as a specific policy. There is no doubt that this type of research will always take on an interdisciplinary character and may arouse controversy in terms of assigning them to a specific scientific discipline. Tourism, as one of the most dynamically developing sectors of the economy in the world, undoubtedly affects many areas of social, political and natural life. Thus, it requires appropriate structures and flexible management, tourism policy mechanisms adapted to the current situation and needs. The issues arising in the course of considerations contribute to further research on the broad issues of tourism and tourism policy, in general as well as at individual administrative and organizational levels.